ཕྱོགསབསྡུསགསརའགྱུརལོའིཟླཚེསལྷོབོཁའིའིབོདབོཡིའིགཚགསཔརའགན་འཁུར་རྩོམ་སྒྲིག་པ།བསོད་ནམས་དོན་འགྲུབ།ལག་བསྟར་རྩོམ་སྒྲིག་པ།ཡེ་ཤེས་བཟང་མོ།

（པར་ངོས་དང་པོར་མཐུད）མཐའ་་་་་་་
མཚམས་ཀྱི་གྲངས་གཞིའི་རིག་གནས་བར་་་་་
ཁྱམས་གཞི་རིམ་ཞབས་ཞུའི་ས་ཚིགས་བསྐྲུན་
པའི་རྣམ་གྲངས་ཀྱིས་གྲོང་ཁྱེར་ཡོངས་ཀྱི་་་་་་་་
ཤང་གྲོང་རྡལ་དང་གྲོང་ཚོར་གྲངས་གཞིའི་་་་
སྒྲིག་ཆས་བཀོད་སྒྲིག་བྱས་ནས་ལྗོངས་ཡོངས་
སུ་གྲོང་གསེབ་ཀྱི་གྲངས་གཞིའི་རིག་གནས་་་་
སྔོན་ལ་ཡོངས་ཁྱབ་བྱུང་ཡོད།
ལྷོ་ཁའི་རིག་གནས་སློབ་ཁང་ཆེ་མོའི་སྤྱི་་་་་
ཕན་འཆད་ཁྲིད་དང“་ཨ་པོ་ལྷོ་ཁའི”གཏམ་་
རྒྱུད་ཤོད་པ།སེམས་མཐུན་ཕུགས་འདུན་་་་་་་
བསྐྲུན་ཞེས་པའི་ལོང་བའི་དཔེ་ཀློག་ཁྱབ་་་་་་་་
གདལ་བྱེད་སྒོ་སོགས་སྤེལ་བ་རེད།
མཐའ་མཚམས་གྲོང་ཚོར་རྒྱལ་ཡོངས་་་་་་་་
རིག་གནས་ཆ་འཕྲིན་ཐོན་ཁུངས་མཉམ་སྤྱོད་
ལས་གཞི་གྲོང་ཚོ་རིམ་པའི་ཞབས་ཞུའི་ས་་་་་་་
ཚིགས་65གསར་སྣོན་བྱས་པས་སྤྱི་པའི་རིག་་
གནས་ཞབས་ཞུའི་མཐའ་མའི་བར་ཐག་སྤྱི་་་་
ལེ་གཅིག་ཤར་བགྲོད་ཐུབ་ཡོད།
སྣེ་གདོང་དང་གྲ་ནང་།གོང་དཀར།ཆུ་་་་
གསུམ།འཕྱོངས་རྒྱས་བཅས་རྫོང་ལྔའམ་་་་་་་་
ཆུས་ཀྱི་རིག་གནས་བྱེད་སྒོའི་ལྟེ་གནས་སུ་་་་་་་
འགུལ་རིས་ཉམས་ལེན་བར་སྟོང་བཙུགས་་་་་
པ།

དོན་དངོས་རེ་རེ་ལས་གྲོང་ཁྱེར་དང་་་་་་་་
གྲོང་གསེབ་ཏུ་ཆུ་ཚད་མཐོ་བའི་སྤྱི་པའི་རིག་་
གནས་ཞབས་ཞུའི་དྲ་བ་ཁྱབ་ཡོད་ལ།མིག་་་་་
མཐོང་ལག་འཛིན་གྱི་རིག་གནས་ཚོགས་ཁག་
ཅིག་མང་ཚོགས་དཀྱུས་མའི་འཚོ་བའི་ནང་་་་
འདྲེས་ཡོད།
རིག་གནས་སྤུས་དག་ལ་གྲུབ་འབྲས་་་
གཡུར་དུ་ཟ་བ་ཐོབ་པ།
རིག་རྩལ་ནི་དུས་རབས་མདུན་དུ་སྐྱོད་་་་
པའི་དུང་བརྡ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་།དེས་དུས་་་་་་་
རབས་ཤིག་གི་ཉམས་འགྱུར་དང་དུས་རབས་
ཤིག་གི་དར་སྲོལ་གྱི་སྣེ་ཁྲིད་བྱེད་ཐུབ།
བོད་འབྱུང་ལྷོ་ཁར་སླེབས་ཚེ།ཁྱེད་ཀྱིས་་
གདོད་མའི་རྣམ་པའི་ཞབས་བྲོ《ཡར་འབྲོག་་
འཁྲུངས་གཞས》ཀྱི་བབ་ཆགས་དང་ངོ་་་་་་་་་་
མཚར་དངོས་སུ་མྱོང་རོལ་ཐུབ་པ་དང་།ལོ་་་་
ངོ་སྟོང་གི་ཤེས་དཔལ་ལྷ་མོ《བཀྲ་ཤིས་ཞོལ་་་་
པ》ཞེས་པར་བཀྲག་མདངས་འཚེར་ས་་་་་་་་་་
མངོན་པ།ཀྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་་་་་
ཀྱི་མཆོག་ནོར་མི་འདྲ་བ་ཉམས་ལེན་ཐུབ།
ལོ་ལྔ་ཚུན།ངེད་གྲོང་ཁྱེར་གྱིས《་ལྷོ་ཁ་་་་་
གྲོང་ཁྱེར་གྱི་རིག་རྩལ་གསར་རྩོམ་ལ་རོགས་་་
སྐྱོར་དང་བྱ་དགའ་སྤྲོད་ཐབས》དང་།《ལྷོ་་་
ཁ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི“ཡར་ཀླུང་རྩོམ་རིག་སྒྱུ་རྩལ་་་་
བྱ་དགའ”དཔྱད་འདེམས་དང་བྱ་དགའ་་་་་་་
སྤྲོད་ཐབས》བཟོ་གཏན་བྱས་པས་གྲོང་ཁྱེར་་
ཡོངས་ཀྱི་རིག་རྩལ་ལས་དོན་པའི་གསར་་་་་་་་
རྩོམ་གྱི་སྤྲོ་སེམས་འཕེལ་ནས་རིག་རྩལ་་་་་་་་་་
གསར་རྩོམ་རྩེ་གྲ་ཁག་གཅིག་རྒྱུན་ཆད་མེད་་་
པར་ཐོན་ཡོད་པ་རེད།
གདོད་མའི་ཞབས་བྲོ《ཡར་འབྲོག་་་་་་་་་་
འཁྲུངས་གཞས་》ཞེས་པ་དེ་བོད་ཀྱི་བརྩམས་
ཆོས་གཅིག་པུ་ཡིན་པའི་ངོས་ནས་སྐབས་་་་་་་་
བཅུ་གཉིས་པའི་ཀྲུང་གོའི་སྒྱུ་རྩལ་དུས་ཆེན་་་
དང་སྐབས་བཅོ་བརྒྱད་པའི་སྐར་ཚོགས་བྱ་་་་
དགའི་མཐའ་བསྡུར་ནང་ཚུད་པ།གོང་་་་་་་་་་
དཀར་ཁྱིམ་བཞིའི་ཤིང་བརྐོས“མིས་བཟོས་་་
གཙང་པོའི་རིག་གནས་ཡུལ་སྐོར་དུས་ཚིགས་
དང་སྐབས་བཅུ་གཉིས་པའི་ཀྲེ་ཅང·་ཀྲུང་་་་་
གོའི་མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་་་་་་་་་
འགྲེམས་ཚོགས”ནང་ཚུད་པ།རིག་གནས་་་་་
བརྩམས་ཆོས་རྩེ་གྲ་དེ་དག་ལས་ལྷོ་ཁའི་རིག་་

གནས་ཀྱི་ནང་དོན་ཟབ་ཏུ་ཕྱིན་པ་མ་ཟད།
ད་དུང་ལྷོ་ཁའི་རིག་གནས་འཛུགས་སྐྱོང་་་་་་་་
གྲུབ་འབྲས་ཁྲོད་ཀྱི་བཀྲག་མདངས་ཆེ་ཤོས་་་་
ཀྱི་མུ་ཏིག་ལྟ་བུར་གྱུར་ཡོད།
རིམས་ནད་འགོག་ཟོན་བྱེད་པའི་་་་་་་་་་
བརྗོད་བྱ་གཙོ་བོའི་གླུ་གཞས《ཆར་རླུང་རྗེས་
སུ་ཉི་འོད་ཕོག》དང་།《རིམས་ནད་ཐོན་་་་་་་
སྐབས》《གཅེས་སུ་འོས་པའི་མི》བཅས་སྔ་་་་
རྗེས་སུ་ཧུའུ་པེ་ཞིང་ཆེན་གྱི་སྨྱན་སྦྱོར་ཁག་ཏུ་
གཏོང་སྤེལ་བྱས་པ་དེའི་ཐོག་ནས་ཡར་ཀླུང་་་
བུ་ཕྲུག་གིས“ལྡོག་སྐྱོད་པར”གུས་བཀུར་་་་་་་
ཞུས་པ་མཚོན་ཡོད་པ་རེད།
《བོད་འབྱུང་ལྷོ་ཁ》དང《་འཕྱོངས་རྒྱས་
ཟླ་བ་སྒྲོལ་མ》གྲ་ནང་སྣམ་བུའི་རིག་གནས་་
དུས་ཆེན།མཚོ་སྨད་གྲི་གུ་འབྲོག་པའི་དུས་་་་་
ཆེན།རྒྱ་ཚྭའི་སྟར་ཁའི་དུས་ཆེན་སོགས་ཁྱད་
ལྡན་རིག་རྩལ་བྱེད་སྒོ་ལས་རིག་གནས་སྒྱུ་་་་་་་
རྩལ་གྱི་རྣམ་པ་བཟང་པོ་ཞིག་བཏོད་དེ་མི་དེ་
བས་མང་བས་ལྷོ་ཁར་རྒྱུས་མངའ་དང་།ལྷོ་་་་
ཁར་ཤེས་རྟོགས།ལྷོ་ཁར་བསྐྱོད་པ་བཅས་ཀྱི་
སྐར་ཁུང་ཞིག་བཏོད་ཡོད་པ་རེད།
དེ་མིན།ངེད་གྲོང་ཁྱེར་གྱིས་ད་དུང《་ལྷོ་་
ཁའི་དེང་རབས་རྩོམ་རིག་དཔེ་ཚོགས》དང
《ལྷོ་ཁའི་དེང་རབས་ཀྱི་ཕུལ་བྱུང་བོད་ཡིག་་་་
ཡིག་གཟུགས་གཅེས་བསྡུས》སོགས་ཀྱི་དཔེ་་་
དེབ་དཔེ་སྐྲུན་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས་པ་དང
《ཡར་ཀླུང་དཔྱིད་རླབས》སོགས་རིག་རྩལ་་་་
བརྩམས་ཆོས་རྩེ་གྲ་ཁག་གཅིག་སྔོག་འདོན་་་་
བྱས་པ།《བོད་འབྱུང་ལྷོ་ཁ》སོགས་ཤུགས་་་་
རྐྱེན་ལྡན་པའི་བརྙན་ཕབ་ཁག་གཅིག་དཔེ་་་་
སྐྲུན་བྱས་པ་རེད།
རིག་གནས་ཀྱི་གཡུར་ཟའི་འབྲས་བུ་་་་་་་་་
ལས་བོད་འབྱུང་རིག་གནས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མང་་་
པོ་འདུས་ནས་རྒྱ་ཆེའི་རིག་རྩལ་ལས་དོན་་་་་་་
པའི་བློ་གྲོས་དང་སྟོབས་ཤུགས་མངོན་གྱི་་་་་་་་
ཡོད།
སྲུང་སྐྱོང་རྒྱུན་འཛིན་ཐད་རྣམ་པ་་་་་་་་
བཟང་པོ་མངོན་པ།
མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་སྲུང་
སྐྱོང་དང་རྒྱུན་འཛིན་བྱ་རྒྱུ་ནི་ངེད་གྲོང་ཁྱེར་་
གྱིས་རིག་གནས་ཀྱི་གདེང་ཚོད་བརྟན་དུ་་་་་་་་
གཏོང་བ་དང་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་རིག་་་
གནས་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་ལ་སྐུལ་འདེད་་་་
གཏོང་བའི་རྨང་གཞི་གལ་ཆེན་ཞིག་རེད།
རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་སྲུང་སྐྱོང་ལས་་་་
དོན་ཁྲོད།ངེད་གྲོང་ཁྱེར་གྱིས་མངོན་མིན་་་་་་
རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་རྣམ་གྲངས་སྔོག་་་་་་་་་
འདོན་གང་ལེགས་བྱས་ནས་སྲུང་སྐྱོང་བྱེད་་་་
ཤུགས་རྒྱུན་ཆད་མེད་པར་ཆེ་རུ་གཏོང་བ་་་་་་་
དང་མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་གི་་་་
རིག་གནས་དར་སྤེལ་ཤུགས་ཆེན་བཏང་སྟེ་་་་
རྒྱ་ཆེའི་མང་ཚོགས་ཀྱིས་དེ་བས་ལེགས་པའི་་་
སྒོ་ནས་མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་་་་
གི་ཉེ་སར་སྐྱོད་པ་དང་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་པ་་་་་་
བྱས་ནས་མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་
རྒྱུན་འཛིན་བྱེད་པའི་ཁྲོད་གསར་གཏོད་་་་་་་་་
འཕེལ་རྒྱས་ལ་སྐུལ་འདེད་བཏང་ཡོད།
རིམ་ཁག་ནོར་སྲིད་ཀྱིས་མ་དངུལ་་་་་་་་་་
བཏང་ནས་ཡར་ཀླུང་བཀྲ་ཤིས་ཞོལ་པའི་ལྷ་་་
མོ་སོགས་མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་
དང་དམངས་ཁྲོད་ལས་ཞོར་ལྷ་མོ་རུ་ཁག་ལ་་
སྲུང་སྐྱོབ་རོགས་སྐྱོར་བྱས་ཏེ་དམངས་ཁྲོད་་་་
ལས་ཞོར་ལྷ་མོ་རུ་ཁག་དང་།བྲོ་གར་རུ་ཁགདམངས་ཁྲོད་གླུ་གར་རྣམ་གྲངས་ཀྱི་ཁྲིད་་་་་་་་
སྦྱོང་ཁང་བཅས་བཙུགས་ཡོད་པ་རེད།
རིག་གནས་ཁྲོམ་རའི་ཐོན་སྐྱེད་བདེ་་་་་་་་་

འཇགས་དང་རིག་དངོས་བདེ་འཇགས་ངང་་
སྲུང་སྐྱོང་བྱེད་པའི་ཆེད་དོན་བཅོས་སྐྱོང་ལོ་་་
གསུམ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་སྤེལ་བ་དང་།རིག་གནས་་་་
ཚོང་ར་དང་རིག་དངོས་བདེ་འཇགས་ཀྱི་་་་་་་་
མངོན་མེད་རྐྱེན་ངན་རྩད་ཞིབ་བྱེད་ཤུགས་་་་
ཆེ་རུ་གཏོང་བ།རིག་གནས་ཚོང་ར་གཉེར་་་་་
སྐྱོང་སྡེ་ཚན་414ལ་ཞིབ་བཤེར་བཅས་བྱས་་
ཡོད།
《མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་གི་་
དཔེ་ཚོགས།ལྷོ་ཁའི་དམངས་ཁྲོད་རྩོམ་རིག་་
ཆ་ཚང་གསུམ་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ》དང་
《དམངས་ཁྲོད་གཏམ་རྒྱུད།ཉི་ཆོས་བཟང་་་་
པོ》རྩོམ་སྒྲིག་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པ་དང་།《ལྷོ་་་་་་
ཁའི་སྲོལ་རྒྱུན་ལྷ་མོའི་ཕྱོགས་་་་་་་་་་
བསྒྲིགས》སོགས་མངོན་མིན་རིག་གནས་་་་་་་་
ཤུལ་བཞག་རྣམ་གྲངས་40ཡི་བརྙན་ཐུང་་་་་་
དྲིལ་བསྒྲགས་པར་གཞི་ཕབ་སྐྲུན་བྱས་པ་་་་་་་་
རེད།
སྟོངས་ལ་ཉེ་བའི་རིག་གནས་ཤུལ་་་་་་་་་་
བཞག་རྣམ་གྲངས་ཡོངས་ཁྱབ་ཞིབ་བཤེར་་་་་
དང་སྲུང་སྐྱོང་ལས་དོན་སྤེལ་བ་དང་།
མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་གྲངས་་་་་
གཞིའི་ཐོན་ཁུངས་མཛོད་བཙུགས་པ།གྲོང་་་
ཁྱེར་ཡོངས་ཀྱི་དཔེ་རྙིང་ཡོངས་ཁྱབ་ཞིབ་་་་་་་་
བཤེར་ཐོ་འགོད་བྱས་པ།རྩ་ཆེའི་དཔེ་རྙིང་་་་་
ཁྱོན་3070ཐོ་འགོད་བྱས་པ་བཅས་ཀྱི་ནང་་་
རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྩ་ཆེའི་དཔེ་རྙིང་མིང་ཐོ་ཁག་8
ཚུད་ཡོད་པ་རེད།
པེ་ཅིང་གྱོན་ཆས་སློབ་གླིང་དང་ཧུའུ་པེ་་་
མའེ་ཡ་འཁེལ་འཐག་ཀུང་སི་དང་མཉམ་་་་་་་་
ལས་བྱས་ཏེ་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་བཟོ་རྩལ་ཇུས་་་་་་་་་་
འགོད་དང་བལ་འཁེལ་རྒྱུ་ཆ་ལས་སྣོན་རིམ་་་
སྤོར་ལས་དོན་སྤེལ་ནས“ཡར་ཀླུང་གཙང་་་་་་
པོའི”མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་གི་་
མུ་འབྲེལ་གྱོན་ཆས་ཆ་ཚང་70ཁྱོན་གྲངས་་་་་
284གསར་སྤེལ་བྱས་པ་མ་ཟད།“མཛེས་་་་་་
སྡུག་ལྡན་པའི་ཀྲུང་ཧྭ།2019ལོའི་ཀྲུང་གོའི་
མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་གི་རྒྱན་་་་
གོས་འགྲེམས་སྟོན”གྱི་རིམ་སྤེལ་བྱེད་སྒོར་་་་་་
ཡང་ཞུགས་པ་རེད།
རྒྱུན་འཛིན་ལྷོད་མེད་བྱས་པས་ངེད་་་་་་་་་
གྲོང་ཁྱེར་གྱི་རྩ་ཆེའི་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་་་
ལ་སླར་ཡང་བཀྲག་མདངས་འཚེར་ཞིང་།
རིག་གནས་ཀྱི་རྩ་བ་སྔར་བས་རྒྱུན་འཛིན་་་་་་་
དང་དར་སྤེལ་གཏོང་ཐུབ་ཡོད།
བོད་ལུགས་གསོ་རིག་གི་བོད་སྨན་འཁྲུ་་་་
བཅོས་རྒྱུན་འཛིན་པ་སྨིན་གྲུབ་རིག་གནས་་་་
དང་ཡུལ་སྐོར་པུས“རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་མངོན་་་་་་
མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་སྲུང་སྐྱོང་ལས་་་་
དོན་གྱི་སྔོན་ཐོན་མི་སྒེར”ལ་བདམས་པ་་་་་་་་
དང་།བཟོ་རྩལ་མཛེས་རྩལ་གཉེར་མཁན་མི་
བཞི“རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་སྐབས་གཉིས་པའི་་
བཟོ་རྩལ་མཛེས་རྩལ་ཆེ་མོ་བའི”མཚན་སྙན་
ཐོབ་པ་རེད།
རྒྱལ་ཁབ་རིམ་པའི་མངོན་མིན་རིག་་་་་་་་་
གནས་ཤུལ་བཞག་རྣམ་གྲངས་འཕྱོངས་རྒྱས་་
རྫོང་འཇུ་བྲོ《ལྷོ་ཁའི་རྔ་འཁྲབ》ཞེས་པར་་་་་་
སྐབས་བཅུ་གསུམ་པའི་ཀྲུང་གོའི་དམངས་་་་་
ཁྲོད་རིག་རྩལ་རི་བོའི་མེ་ཏོག་བྱ་དགའ་དང་་
ཕུལ་བྱུང་དམངས་ཁྲོད་སྒྱུ་རྩལ་འཁྲབ་སྟོན་་་་
བྱ་དགའ་ཐོབ་པ་རེད།
གོང་དཀར་རྫོང་དགའ་ཚལ་ལྷ་མོའི་རུ་་་་
ཁག་ལ་སྐབས་ལྔ་པའི་ལྗོངས་ཡོངས་ཀྱི་ལྷོ་་་་་་་
མོའི་འགྲན་བསྡུར་ཆེན་པོ་དང་སྐབས་བདུན་
པའི་ལྗོངས་ཡོངས་ཀྱི་ལྷ་མོའི་འཁྲབ་སྟོན་་་་་་་་
བྱེད་སྒོའི་ནང་བྱ་དགའ་ཨང་གཉིས་པ་ཐོབ་་་

པ་དང་།གྲ་ནང་རྫོང་ལྷ་མོའི་རུ་ཁག་ལ་་་་་་་་་་
སྐབས་ལྔ་པའི་ལྗོངས་ཡོངས་ཀྱི་ལྷ་མོའི་་་་་་་་་་
འགྲན་བསྡུར་ཆེན་པོ་དང་སྐབས་བདུན་པའི་
ལྗོངས་ཡོངས་ཀྱི་ལྷ་མོའི་འཁྲབ་སྟོན་བྱེད་་་་་་་་
སྒོའི་ནང་ཕུལ་བྱུང་གི་རྩ་འཛུགས་བྱ་དགའ་་་
ཐོབ་པ་རེད།
མཚོ་སྣ་རྫོང་མག་མག་ཤང་མོན་པ་ས་་་་་་་
དམར་ཆང་གཞས་ཁག་དང་པོའི་བོད་རང་་་་
སྐྱོང་ལྗོངས་མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་་་་་་་་་
བཞག་ཁྱད་ལྡན་ཤང་དུ་བདམས་ཐོན་བྱུང་་་་
བ་དང་།བོད་ལུགས་གསོ་རིག་བོད་སྨན་་་་་་་་
འཁྲུ་བཅོས་དང་རྩེད་ཐང་གི་རྩེད་ཐེར་་་་་་་་་་
འཁེལ་འཐག་བཟོ་རྩལ་སོགས་ཁྲིད་སྦྱོང་རྟེན་
གཞི་10བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་མངོན་མིན་་
རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་རྣམ་གྲངས་ཀྱི་ཁྲིད་་་་
སྦྱོང་རྟེན་གཞི་ཁག་གསུམ་པའི་ནང་ཚུད་པ་་་
རེད།
དེང་སང་།སྲིད་གཞུང་གིས་གཙོ་ཁྲིད་་་་་་
དང་།ཚན་པས་མཉམ་ལས།སྤྱི་ཚོགས་་་་་་་་་་
ཞུགས་པ་བཅས་ཀྱི་རིག་དངོས་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་་་
རྣམ་པ་བཟང་པོ་ཞིག་ཆགས་བཞིན་ཡོད་པ་་་
དང་།ངེད་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་རིག་དངོས་སྲུང་་་་་་་་
སྐྱོབ་བྱ་གཞག་ལ་སྔར་བྱུང་མྱོང་མེད་པའི་་་་་་་
རྣམ་པ་བཟང་པོ་ཞིག་ཐོན་ཡོད།
རིག་གནས་ཐོན་ལས་གང་སར་ཁྱབ་་་་
པ།

རིག་གནས་ཐོན་ལས་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་་་་
དང་གྲོང་ཁྱེར་ཞིག་གི་ཕྱོགས་བསྡུས་སྟོབས་་་་
ཤུགས་དངོས་ཀྱི་མཚོན་རྟགས་གལ་ཆེན་ཞིག་
ཡིན་པས།སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་ཐོན་ལས་ཚུལ་སྒྱུར་་་་་
རིམ་སྤོར་ལ་སྐུལ་འདེད་གཏོང་བ་དང་།ས་་་་
ཁོངས་ཀྱི་འགྲན་རྩོད་བྱེད་ནུས་ཆེ་རུ་གཏོང་་་
བར་དམིགས་བསལ་གྱི་དོན་སྙིང་ལྡན་ཡོད།
ལོ་ལྔའི་རིང་།གྲོང་ཨུད་དང་གྲོང་ཁྱེར་་་་་
སྲིད་གཞུང་གིས་རིག་གནས་ཐོན་ལས་འཕེལ་
རྒྱས་གཏོང་རྒྱུར་ཚད་མཐོའི་མཐོང་ཆེན་བྱས་
ནས་རིག་གནས་ཐོན་ལས་འཕེལ་རྒྱས་ལ་་་་་་་་
སྐུལ་འདེད་གཏོང་རྒྱུ་དེ་རིམ་ཁག་སྡེ་ཚན་་་་་་་
ཁག་གི་རང་འགུལ་བྱ་སྤྱོད་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།
《ལྷོ་ཁ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་རིག་གནས་ལོ་ལྔའི་་་་
འཕེལ་རྒྱས་འཆར་འགོད（2018ལོ་ནས་་་་་་་
2020ལོ་བར）》དང《ལྷོ་ཁ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི
“ལོ་ལྔ་ཚན་བཅུ་གསུམ་པའི”རིག་གནས་་་་་་
ཐོན་ལས་འཕེལ་རྒྱས་འཆར་འགོད》བཟོས་་་
ནས་བཏོན་པ་དང་།གྲོང་ཁྱེར་ཡོངས་ཀྱི་་་་་་་་
རིག་གནས་ཐོན་ལས་ཀྱི་བསྡོམས་རྩིས་ལེགས་
སྒྲུབ་བྱས་པ།མི་རིགས་ལག་ཤེས་བཟོ་ལས་་་་་
ཀྱི་ཁེ་ལས་མཛོད་བཙུགས་པ།གྲོང་ཁྱེར་་་་་་་་་
ཡོངས་ཀྱི་མི་རིགས་ལག་ཤེས་བཟོ་ལས་ཀྱི་ཁེ་་
ལས（མཉམ་ལས་ཁང）ཐོ་འགོད་བྱས་པ།ཁེ་
ལས་174ཡི་རིག་གནས་ཐོན་ལས་ཀྱི་དབུལ་་
སྐྱོར་མ་དངུལ་སྒོར་ཁྲི་630བཏང་ནས་མི་་་་་་
རིགས་ལག་ཤེས་བཟོ་ལས（མཉམ་ལས་་་་་་་་་་
ཁང）19ལ་རོགས་སྐྱོར་བྱས་ནས་ཞིང་་་་་་་་་་
འབྲོག་མང་ཚོགས་107ལ་འབབ་འཕར་་་་་་་་
ཡོང་རྒྱུར་སྐུལ་ཁྲིད་བྱས་ཡོད།
གྲོང་ཁྱེར་དང་རྫོང་རིམ་པའི་རིག་་་་་་་་་་
གནས་ཐོན་ལས་དཔེ་སྟོན་རྟེན་གཞི་དང་་་་་་་་
མིང་འདོགས་པའི་ལས་དོན་ལེགས་སྒྲུབ་བྱས་
པ་དང་།རང་སྐྱོང་ལྗོངས་རིམ་པའི་རིག་་་་་་་་
གནས་ཐོན་ལས་དཔེ་སྟོན་རྟེན་གཞི་8དང་།
གྲོང་ཁྱེར་རིམ་པའི་རིག་གནས་ཐོན་ལས་་་་་་་་
དཔེ་སྟོན་རྟེན་གཞི་5རྫོང་རིམ་པའི་རིག་་་་་
གནས་ཐོན་ལས་དཔེ་སྟོན་རྟེན་གཞི་24
བཅས་ཡོད།མ་དངུལ་སྒོར་ཁྲི་10བཏང་་་་་་་་
ནས་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་དང་གྲོང་ཁྱེར་རིམ་་་་་་་་

པའི་རིག་གནས་ཐོན་ལས་དཔེ་སྟོན་རྟེན་་་་་་་་
གཞིའི་དྲིལ་བསྒྲགས་པར་གཞི་བཟོས་ཏེ་མི་་་་
རིགས་ལག་ཤེས་བཟོ་རྩལ་ཐོན་རྫས་དྲིལ་་་་་་་་
བསྒྲགས་བྱེད་ཤུགས་ཆེ་རུ་བཏང་ཡོད།
གྲོང་ཁྱེར་ཡོངས་ཀྱི་རིག་གནས་ཐོན་་་་་་་་་
ལས་གསར་གཏོད་ལས་གཏོད་དང་སྣམ་བུའི་
འཁེལ་འཐག་ལག་རྩལ་འགྲན་བསྡུར་ཆེ་མོ་་་་
གཉེར་བ།
ལོ་ལྔའི་ནང་།རིག་གནས་ཐོན་ལས་་་་་་་་་
འཕེལ་རྒྱས་མྱུར་བགྲོད་ལམ་བུའི་ཐོག་བསྐྱོད་
དེ་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ངར་ཤུགས་ཆེན་པོ་མངོན་་་
པ།

ཁེ་ལས་དང་མངོན་མིན་རིག་གནས་་་་་་་་་
ཤུལ་བཞག་གི་རྒྱུན་འཛིན་པས་པེ་ཅིང་རིག་་་
གནས་དངོས་མང་སྟོན་ཚོགས་དང་།ཧྲེན་་་་་་
ཀྲེན་འགྲེམས་ཚོགས།ཁྲེང་ཏུའུ་རྒྱལ་སྤྱིའི་་་་་་་
མངོན་མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་དུས་་་་་་་་་
ཆེན།བོད་ལྗོངས་འགྲེམས་ཚོགས་སོགས་་་་་་་་
འགྲེམས་ཚོང་བྱེད་སྒོར་ཞུགས་པ་དང་།
2019ལོར་ངེད་གྲོང་ཁྱེར་གྱིས་བོད་རང་་་་་་་་
སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་ཚབ་བྱས་ནས་སྐབས་བཅུ་་་་་་་་
བཞི་པའི་པེ་ཅིང་རིག་གནས་དངོས་མང་་་་་་་་
སྟོན་ཚོགས་ལ་ཞུགས་པས“ཕུལ་བྱུང་རྩ་་་་་་་་་
འཛུགས་བྱ་དགའ”ཐོབ་པ་རེད།
ལྗོངས་ཡོངས་ཀྱི་ས་ཁུལ་དང་གྲོང་ཁྱེར་་་་
བདུན་གྱི་སྔོན་ལ་རིག་གནས་ཐོན་ལས་ཀྱི་་་་་་་
བསྡོམས་རྩིས་མཉེན་ཆས་གསར་སྤེལ་བྱས་པ་
དང་འབྲེལ་རིག་གནས་ཁེ་ལས་དང་སྒྱུ་རྩལ་་་
ཚོགས་པའི་གྲངས་གཞིའི་མཛོད་ཀྱི་བསྡོམས་་
རྩིས་ཀྱང་ལེགས་སྒྲུབ་བྱས་པ་རེད།
སྣེ་གདོང་ཆུས་རྩེད་ཐེར་ལག་ཤེས་་་་་་་་་་
འཁེལ་འཐག་ཆེད་ལས་མཉམ་ལས་ཁང་་་་་་་་་
སོགས་ཁེ་ལས་དང་མཉམ་ལས་ཁང་བརྒྱད་་་་
ཀྱིས་སྐབས་བཅུ་བཞི་པའི་ཀྲུང་གོ་པེ་ཅིང་་་་་་་
རྒྱལ་སྤྱིའི་རིག་གནས་གསར་གཏོད་ཐོན་ལས་
དངོས་མང་སྟོན་ཚོགས་ཐོག“ཕུལ་བྱུང་གི་རྩ་
འཛུགས་བྱ་དགའ”ཐོབ་པ་དང་།སྣེ་གདོང་་་
རྩེད་ཐེར་དང་གོང་དཀར་དགའ་ཚལ་ཟངས་
ཆས།རྔ་སྒྲའི་གསེར་དངུལ་ཆས་བཅས་ཁེ་་་་་་
ལས་3གྱི་ཐོན་རྫས་17ལ“རིག་གནས་་་་་་་་་་
གསར་གཏོད་བོད་ལྗོངས”ས་ཁོངས་ཀྱི་སྤྱི་་་་་་
སྤྱོད་སྤུས་རྟགས་ཀྱི་བདེན་དཔང་ར་སྤྲོད་་་་་་་་
ཐོབ་ཡོད།
2020ལོར།གྲོང་ཁྱེར་ཡོངས་ཀྱི་མངོན་་་
མིན་རིག་གནས་ཤུལ་བཞག་གི་བཟོ་ཁང་16
ལ་ལས་ཞུགས་མི་སྣ་557བཀོད་སྒྲིག་བྱས་པ་
དང་།མང་ཚོགས་ལ་འབབ་འཕར་སྒོར་ཁྲི་་་་་
257.61སྣེ་ཁྲིད་བྱས་པ།གྲོང་ཁྱེར་ཡོངས་་་་་
ཀྱི་རིག་གནས་ཁེ་ལས（མཉམ་ལས་ཁང）33
གྱིས་དུད་ཚང་དབུལ་པོའི་མང་ཚོགས་ལས་་་་
ཞུགས་ཐུབ་རྒྱུའི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱས་
པ་རེད།
རིག་གནས་ཐོན་ལས་གང་སར་ཁྱབ་པས
“རིག་གནས་སྟོབས་ཆེའི་གྲོང་ཁྱེར”བཏོད་་
ལ་ཉེ།ད་ཆ་ཕན་ཚུན་འགྲན་རྩོད་ངང་་་་་་་་་་
འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་གར་་་་་་་་
སྟེགས་ཆེན་པོའི་ཐོག་ཡར་ཀླུང་རིག་གནས་་་་
ཀྱིས་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཡིད་དབང་་་་་་་་་་
འཕྲོག་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་འཛམ་གླིང་སྐྱེ་་་་
བོ་ཀུན་གྱི་མིག་དབང་འཕྲོག་བཞིན་ཡོད།
རིག་གནས་སྟོབས་ཆེའི་གྲོང་ཁྱེར་འཛུགས་་་་་
སྐྲུན་བྱེད་པའི་ནང་ལྷོ་ཁས་གོམ་སྟབས་་་་་་་་་་
བརྟན་པོ་ཞིག་སྤོ་བཞིན་ཡོད་དོ།

རིག་གནས་མེ་ཏོག་ཡར་ཀླུང་གི་ས་གཞི་ཆེ་མོར་བཞད།